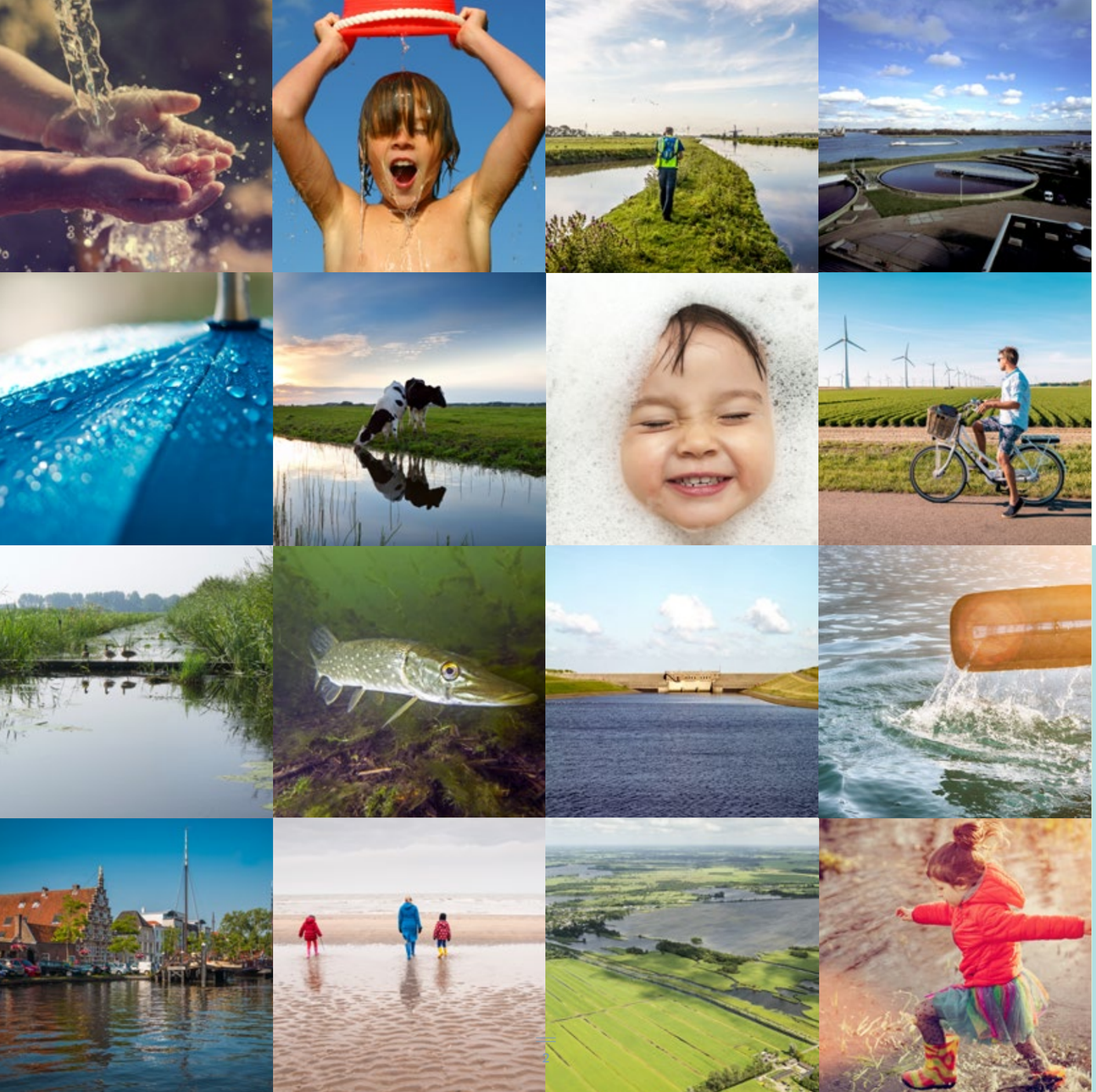
De verbindende kracht van water bij de inrichting van een veilig en toekomstbestendig Rijnland

WATER RAAKT ONS

COALITIEAKKOORD 2019-2023

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND

Hoogheemraadschap van Rijnland

"Goed water-beheer is van levensbelang"

WATER RAAKT ONS

INHOUD

4 **1. Kernboodschap**

9 **2. Toelichting**

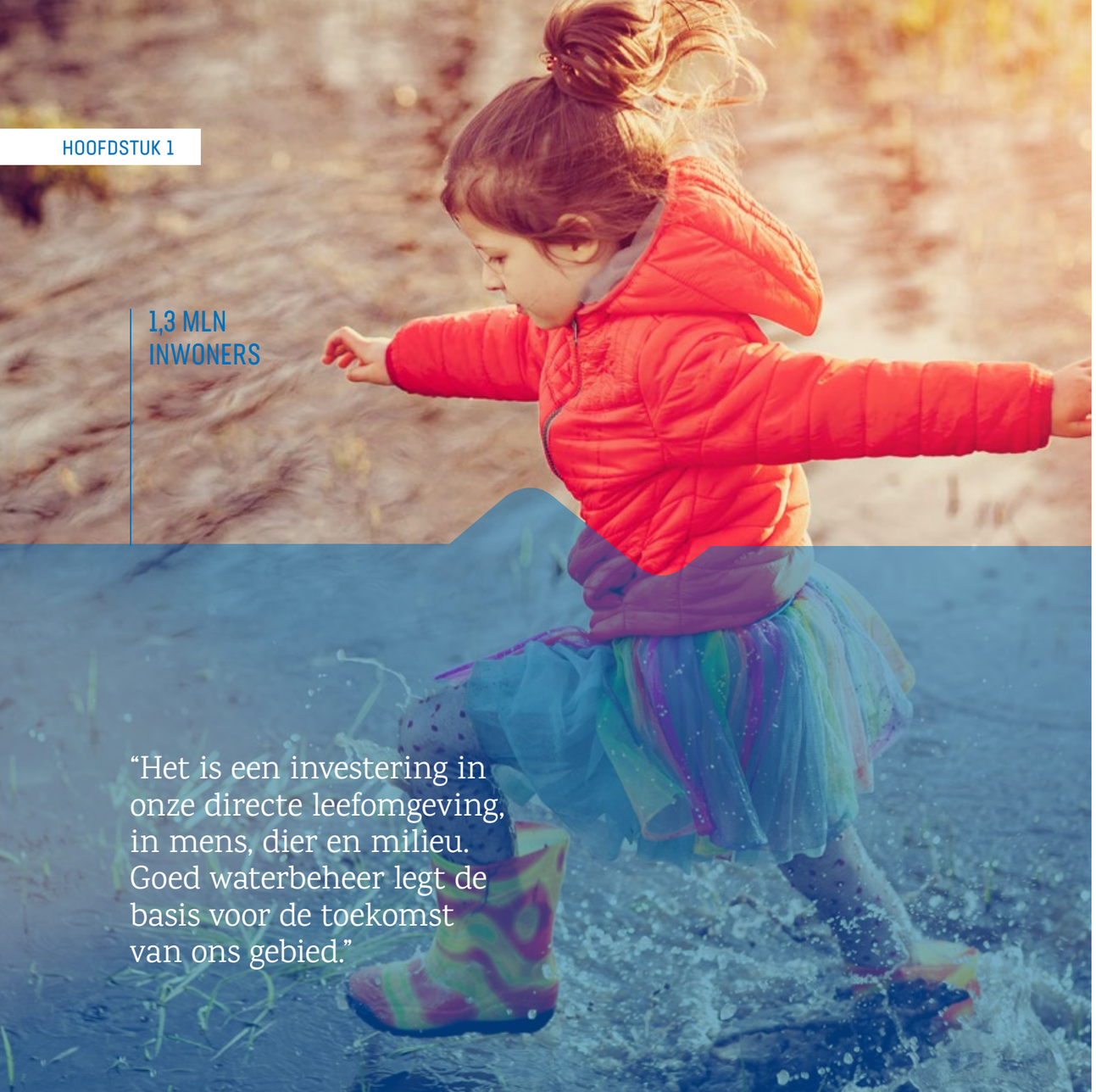
9 2.1 Investeren in onze kerntaken staat voorop

15 2.2 We werken proactief samen met onze omgeving

23 2.3 We verbinden onze kerntaken met de nieuwe taken van een verantwoorde overheid

25 2.4 Financiële kaders

HOOFDSTUK 1

1,3 MLN INWONERS

“Het is een investering in onze directe leefomgeving, in mens, dier en milieu. Goed waterbeheer legt de basis voor de toekomst van ons gebied.”

KERNBOODSCHAP

WATER RAAKT ONS ALLEMAAL

Als vijf partijen (VVD, PvdA, Water Natuurlijk, CDA en Agrarisch & Bedrijven) slaan we de handen ineen om de steeds complexere wateropgaven het hoofd te bieden. Wij willen die uitdaging aangaan. Goed waterbeheer is van levensbelang. Deze grondgedachte verbindt ons met alle partijen in het algemeen bestuur van Rijnland en met alle inwoners, bedrijven en medeoverheden in dit gebied. Samen brengen we een krachtig geluid: Investeren in water is een investering met een bredere uitstraling dan ons watersysteem alleen. Het is een investering in onze directe leefomgeving, in mens, dier en milieu. Goed waterbeheer legt de basis voor de toekomst van ons gebied.

Onze omgeving

In dit coalitieakkoord gebruiken we vaak de term omgeving. Hiermee bedoelen we alle inwoners, bedrijven, overheden en belangengroeperingen die in het beheergebied van Rijnland wonen, werken, recreëren en of anderszins een belang hebben

ONZE AANPAK

Water op de kaart

Water is overal. Als hoogheemraadschap van Rijnland werken we iedere dag aan droge voeten en voldoende zoet en schoon water. We bouwen dijken, regelen het waterpeil, baggeren watergangen en zuiveren het water voor stad en platteland. Het is een continu proces van investeren, vernieuwen, afstemmen en beheren. Dat doen we in een dichtbevolkt gebied met 1,3 miljoen inwoners dat voor 90 procent onder zeeniveau ligt en bijzondere natuurgebieden en cultuurlandschappen kent zoals de Nieuwkoopse Plassen en het Groene Hart. Een gebied dat een hoge economische waarde heeft door de aanwezigheid van talloze bedrijven, Schiphol en belangrijke land- en tuinbouwgebieden als Boskoop, Haarlemmermeer, Aalsmeer en de Duin- en Bollenstreek. Het leefbaar houden van onze delta is niet vanzelfsprekend. De komende bestuursperiode zet Rijnland daarom nadrukkelijk het belang van water op de kaart.

> “Gebiedsgericht denken is de sleutel voor succesvolle samenwerking.”

Midden in de maatschappij

Als waterschap staan we midden in de maatschappij. Onze bijdrage gaat verder dan de zorg voor goed waterbeheer. Water is een cruciale factor in discussies over klimaat, energie, nieuwe economieën, woningbouw, bodemdaling en biodiversiteit. Rijnland heeft een onmisbare rol in het oplossen van deze brede maatschappelijke uitdagingen. We leveren kennis, advies, beleidsruimte en een praktische bijdrage aan partijen die vanuit hun maatschappelijke opdracht in deze discussies het voortouw nemen. We doen dit naast de uitvoering van ons reguliere werk en met behoud van onze typerende en opgedragen rol.

Ondernemend en verbindend

Het waterschap is een motor van vernieuwing en verbinding. Rijnland brengt van oudsher diverse belanghebbenden bij elkaar. We bevorderen ondernemerschap en werken samen. We laten zien aan onze inwoners, bedrijven en medeoverheden wat mogelijk is om ons landschap en onze steden toekomstbestendig in te richten, waarbij ieder een eigen verantwoordelijkheid heeft en neemt. Het werken aan waterbewustzijn is ons motto.

Rijnland in transitie

De wereld verandert en daarmee verandert het werk van Rijnland. Mondiale invloeden zijn groter dan ooit en digitale en technologische ontwikkelingen bieden steeds meer mogelijkheden. Deze veranderingen gaan snel en de onzekerheden nemen toe. Klimaatverandering, energietransitie, veranderende economieën, grote woningbehoeftes, bodemdaling, verminderde biodiversiteit en (internationale) politieke veranderingen – Het is een greep uit de thema’s waar Rijnland als waterbeheerder mee te maken heeft. Door de snelheid en de impact van deze (klimaat- en maatschappelijke) veranderingen op ons watersysteem en ons beheer, zijn ingrijpende maatregelen nodig. Het speelveld verandert. Het is essentieel dat we ons hierop voorbereiden Daarom moeten we blijven verbeteren en een toekomstbeeld schetsen om die nieuwe kansen en uitdagingen aan te pakken in deze complexe delta. We laten ons daarbij inspireren door voorbeelden dichtbij huis en verder weg, zoals de Groene Cirkels, het Panorama Nederland, en de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN.

ONZE AGENDA IN EEN NOTENDOP

Onze plannen leest u hieronder. In het volgende hoofdstuk lichten we deze plannen toe.

1. Investeren in onze kerntaken staat voorop

We bereiden ons voor op de toekomst en blijven investeren in onze kerntaken: waterkeringen, gemalen, baggeren, waterkwaliteit en zuiveringen. Er is nog veel te doen!

2. We werken proactief samen met onze omgeving

Proactieve samenwerking is essentieel om samen te komen tot een klimaatbestendige en waardevolle leefomgeving. We smeden samenwerkingen en coalities, we stimuleren ondernemerschap en creativiteit en gaan aan de slag met pilots om te leren en ervaren. Daarbij laten we de verantwoordelijkheid daar waar die hoort. Gebiedsgericht denken is de sleutel voor succesvolle samenwerking.

We zetten Rijnland nadrukkelijk op de kaart en onderscheiden daarbij drie sporen:

A. We vergroten het waterbewustzijn van onze inwoners en bedrijven en sluiten aan bij maatschappelijke initiatieven om de ondernemerskracht van bewoners en bedrijven te benutten.
B. We onderhouden actief ons netwerk op nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal niveau, zodat we snel en effectief kunnen inspelen op de diverse (maatschappelijke) ontwikkelingen en actief ons waterbelang kunnen uitdragen.
C. We gaan met onze omgeving aan de slag met klimaatadaptatie en bodemdaling en zetten hiervoor aan het begin van de bestuursperiode de koers uit.

3. We verbinden onze kerntaken met de nieuwe taken van een maatschappelijk verantwoorde overheid

De watersector raakt steeds meer verweven met de opgaven van energie, CO2-reductie, grondstoffen en data. Door ruimtegebrek en schaarste van grondstoffen en middelen combineren we functies steeds vaker. Water is daarbij in veel gevallen de verbindende factor. De digitale transformatie biedt kansen om dit slimmer te doen. Steeds vaker moet er door Rijnland op deze maatschappelijke thema’s een zorgvuldige afweging worden gemaakt tussen belangen van mens, milieu en economie.

We gaan deze nieuwe (maatschappelijke) opgaven integreren in ons werk. Concreet betekent dit het volgende:

A. We dragen actief bij aan de energietransitie en streven naar energieneutraliteit in 2025.
B. We bepalen onze ambitie voor de thema’s circulaire economie en digitale transitie.

4. We voeren een financieel beleid dat niet alleen betaalbaar en volhoudbaar is, maar ook uitvoerbaar en uitlegbaar

A. We streven naar een verantwoorde lastendrukontwikkeling. We doen dit omdat er veel moet gebeuren en draagvlak bij de heffingsbetaler essentieel is.
B. Voor de zuivering is een impuls nodig om de grote vervangings- en moderniseringsopgave voor elkaar te kunnen krijgen. Waterzuivering is naast waterveiligheid voor ons topprioriteit. In het watersysteem houden we in hoofdlijn vast aan de ingezette koers.
   De exacte hoogte van de investeringen in de poldergemalen onderzoeken we nog. Er zijn keuzes te maken in het tempo waarin we de achterstanden inlopen en de risico’s die we accepteren. Gelijktijdig werken we aan de omslag van correctief naar preventief onderhoud om op orde te blijven. We richten ons watersysteem klimaatbestendig in en we gaan aan de slag met de baggeropgave overig water.
C. We nemen maatregelen om de (absolute) schuld beheersbaar te houden en in control te zijn.

Halverwege de bestuursperiode zullen we ons akkoord evalueren.

HOOFDSTUK 2

“Het is noodzakelijk om onze belangrijkste bedrijfs-middelen op orde te brengen en te houden om onze kerntaken uit te kunnen voeren en extremen als gevolg van klimaat-verandering op te vangen.”

TOELICHTING

2.1 INVESTEREN IN ONZE KERNTAKEN STAAT VOOROP

ONS DOEL

Droge voeten en schoon water: uitvoeren van onze kerntaken

- We beschermen het gebied tegen overstromingen.
- We zorgen voor voldoende (zoet)water, niet te veel en niet te weinig, passend bij het gebruik en functie. We proberen verzilting tegen te gaan.
- We zorgen voor schoon en gezond water.
- We transporten en zuiveren afvalwater van huis-houdens en bedrijven.

ONZE AANPAK

We richten ons op de te bereiken effecten

We vertalen de Europese, landelijke en regionale opgaven (samen met onze partners) naar haalbare en betaalbare maatregelen. Daarbij richten we ons vooral op het effect dat we willen bereiken. De maatregelen die daarbij horen voeren we sober en doelmatig uit.

We werken integraal

De waterkeringen, het oppervlaktewater, het grondwater en de waterketen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en benaderen we als één systeem.

We onderhouden onze bedrijfsmiddelen risico-gestuurd

Het is noodzakelijk om onze belangrijkste bedrijfsmiddelen (waterkeringen, watergangen, gemalen en zuiveringen) op orde te brengen en te houden om onze kerntaken uit te kunnen voeren en extremen als gevolg van klimaat-verandering op te vangen. We zetten de daarvoor ingezette koers van de afgelopen twee jaar onverminderd voort. Daarbij maken we voor alle werkzaamheden een goede afweging tussen functie, kosten en risico’s. Door het assetmanagement krijgen we steeds beter inzicht in hoe onze bedrijfsmiddelen er voor staan. De opgaven blijken groter dan eerder voorzien. We zijn bereid hierin te investeren.

Ondernemerschap en creativiteit

We kijken of we via medefinanciering onze slagkracht kunnen vergroten. Een mooi voorbeeld daarvan zijn de blauwe diensten waarbij agrariërs en bedrijven tegen vergoeding onderhoudstaken in het watersysteem uit-voeren. We schromen niet om handhaving in te zetten als beleidsondersteunend instrument en belanghebbenden te wijzen op hun verantwoordelijkheid.

Extreem weer en nieuwe opgaven
Steeds nadrukkelijker hebben we te maken met de schadelijke effecten van klimaatverandering. Het jaar 2018 was daarvan een goed voorbeeld. In dat jaar hadden we een zeer droge zomer met op 5 september in de omgeving van Boskoop een extreme hoeveelheid neerslag die lokaal zorgde voor water-overlast en schade. Dit soort extreme situaties lijken normaal te worden en hebben een grote impact op onze inwoners en bedrijven. Daarnaast neemt de druk op ons gebied toe door bodemdaling en de verdergaande verstedelijking. Dit maakt de zorg voor droge voeten en voldoende zoet en schoon water steeds belangrijker en complexer.

ONZE MAATREGELEN

- **We beschermen tegen overstromingen**
  We beheren en onderhouden onze waterkeringen daarvoor goed. We zetten het beleid (en de hieruit voortvloeiende versterkings- en onderhoudsprogramma's) dat hiervoor de afgelopen jaren in gang is gezet door. Dit geldt voor zowel de primaire waterkeringen als de regionale waterkeringen.

- **We bereiden ons goed voor op calamiteiten**
  Calamiteiten zijn helaas niet uit te sluiten. We bereiden ons hier op voor samen met de veiligheidsregio's. Daarvoor beschikken we over een goed opgeleide, getrainde en geoefende calamiteitenorganisatie.

- **We zorgen voor voldoende water**

Aanpakken onderhoudsopgaven kunstwerken
We realiseren extra vervangingsinvesteringen waardoor de onderhoudsachterstanden bij kunstwerken, waaronder poldergemalen zijn opgelost aan het einde van de bestuursperiode volgens de lange-termijn-assetplanning. Of er zijn afspraken gemaakt om de onderhoudsachterstanden binnen afzienbare tijd weg te werken op basis van een risicoafweging. We brengen ook de watergangen op orde.

Aanpakken oeververdedigingen
Oeververdedigingen kunnen om allerlei redenen door diverse instanties, bedrijven en particulieren zijn aangelegd. De laatste tijd is er veel rond oever-verdedigingen te doen, waarbij ook naar Rijnland wordt gekeken. Het betreft een complex dossier: er staan in het gebied vele honderden kilometers aan oever-verdedigingen, onduidelijk is wie precies verantwoordelijk is voor het onderhoud; de onderhoudskosten zijn zeer hoog (miljoenen euro's). Om helderheid te bieden is het noodzakelijk dat Rijnland dit dossier oppakt in het kader van de legger ondersteunende kunstwerken.

Aanpakken baggeren en baggeren overig water
Baggeren is een integrale wateropgave (zowel voor de waterkwantiteit als de waterkwaliteit). We zetten het huidige baggerprogramma conform de in januari 2019 vastgestelde baggernota onverminderd voort.

Daarnaast neemt Rijnland het initiatief om er voor te zorgen dat de overige oppervlaktewateren die in onderhoud zijn van derden binnen 15 jaar op diepte worden gebracht. Daarbij voeren we ook de gewenste verdiepingsslag ten behoeve van de waterkwaliteit door. De kosten en de uitvoering van deze verdiepingsslag zijn een verantwoordelijkheid van Rijnland. Vanaf 2021 maken we hier exploitatiegelden voor vrij. We starten in 2021 met € 0.95 miljoen. In 2022 en 2023 is dat € 1.25 miljoen per jaar.

De uitvoering van het op diepte krijgen van de overige wateren is complex. In 2020 wordt dan ook een representatieve praktijkproef uitgevoerd om te kijken welke aanpak het beste werkt. Uitgangspunt is dat het onderhoud wordt uitgevoerd door de onderhoudsplichtigen, waarbij Rijnland middels een diepteschouw controleert of het onderhoud goed wordt uitgevoerd. In stedelijk gebied is het uitvoeren van het baggeronderhoud door particulieren echter lastig. Als particulieren daar niet zelf kunnen baggeren, dan kan Rijnland het baggeren faciliteren (bij voorkeur uitvoering door gemeente). De kosten worden verhaald op de onderhoudsplichtigen, waarbij de mogelijkheid van een doelheffing en/of bijdrage van gemeenten wordt onderzocht.

Vinger aan de pols bij PFOS en overige nieuwe gevaarlijke stoffen
Aandachtspunt is het PFOS-dossier. Dit dossier kan leiden tot vertraging en/of aanzienlijk hogere kosten in het baggerprogramma. We volgen dit op de voet in nauwe samenwerking met de Unie van waterschappen, de omgevingsdiensten en de gemeenten.

- **We zorgen voor schoon en gezond water**

Invloed emissies op de waterkwaliteit
Agrarische emissies zijn mede bepalend voor de waterkwaliteit in de Rijnlands wateren. Om de gestelde waterkwaliteitsdoelen te bereiken is samenwerking met de belanghebbenden (medeoverheden, agrarische sector) dan ook cruciaal. De agrarische sector heeft hiervoor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer opgesteld. Ook voor emissies uit andere bronnen is aandacht vereist.

Aanpakken grote wateren
In het programma schoon water zijn inspanningen nodig om de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water te halen. Dit komt deels doordat het relatief lang duurt voordat de getroffen maatregelen het gewenste effect hebben. En deels doordat waterschappen slechts in beperkte mate instrumenten in handen hebben om zelf de waterkwaliteit te kunnen veranderen. De komende jaren is het zaak dat we voldoen aan de wettelijke vereisten en de basis leggen voor een significante en meetbare verbetering van de waterkwaliteit. We doen dat op een slimme manier waarbij we de maatregelen in zowel het watersysteem als de waterketen gebiedsgericht benaderen en in onderlinge samenhang bezien.

Maatregelenpakket KRW
Om schone meren, plassen en andere grote wateren te kunnen krijgen (conform de doelstelling van de Europese Kaderrichtlijn Water) moeten nog 25 van de 40 grote wateren worden aangepakt. Rijnland zet de daarvoor ingezette lijn/investeringen voort.

Dat betekent dat we in de periode 2020-2028 een bedrag van 41 miljoen euro investeren.

Om te bepalen welke maatregelen moeten worden genomen en wat de beste aanpak is stellen we aan het begin van de bestuursperiode de doelen, maatregelpakketten en de planning vast voor de KRW. Daarvoor herijken we de aanpak van de agrarische en overige emissies en stellen we waterkwaliteitsdoelen en de aanpak voor overig water vast. We voeren daarbij ook de discussie of de maatregelen die we in de waterketen bedenken of nemen ten behoeve van de waterkwaliteit, kosteneffectief zijn ten opzichte van andere waterkwaliteitsmaatregelen.

Biodiversiteit
Aansluitend aan de visie, het maatregelenpakket en de planning van de KRW brengen we in kaart hoe de biodiversiteit in het gebied van Rijnland ervoor staat en zich verder ontwikkelt als startpunt voor een verder gesprek.

- **Wij zuiveren en transporteren afvalwater van huishoudens en bedrijven**

We doen dit conform de normen en zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Aanpakken vervangings- en moderniseringsopgaven zuiveringsinstallaties
Wij vinden het van groot belang dat de reeds geprogrammeerde vervangings- en investeringsopgaven onverkort worden uitgevoerd, inclusief het verhogen van de inzet op regulier (preventief) onderhoud en het verbeteren van de procesautomatisering. Daarbij moet continu worden gekeken naar varianten hoe dat het meest (kosten)effectief kan worden uitgevoerd, gelet op nieuwe technieken.

Preventief onderhoud assets
Voor de omslag van correctief naar preventief onderhoud investeren we de komende jaren € 10 miljoen extra per jaar, en in de exploitatie € 5,1 miljoen extra per jaar voor onderhoud (€ 4 miljoen) en personele versterking (€ 1,1 miljoen). Het overgrote deel moet gebeuren in de waterketen, een deel in het watersysteem. We houden hierbij vast aan de lange-termijn-assetplanning. Na deze omvormingsslag van correctief naar preventief onderhoud passen we de formatie overeenkomstig weer aan.

Tweede locatie 4e zuiveringstrap
In deze bestuursperiode willen we op twee afvalwaterzuiveringslocaties een 4e zuiveringstrap realiseren voor het verwijderen van micro-plastics, andere opkomende stoffen en medicijnresten. Voor het eind van de bestuursperiode willen we, na een discussie over de (kosten) effectiviteit, een besluit nemen of deze maatregel op alle zuiveringen kan/moet worden doorgevoerd. Dit in samenhang met de discussie of microverontreinigingen niet beter aan de bron kunnen/moeten worden aangepakt.

Haarlem Waarderpolder
We kiezen er in principe voor de zuivering Haarlem Waarderpolder te vernieuwen, maar wachten de business case af die in de tweede helft van 2019 volgt. Het betreft een sterk verouderde installatie die veel onderhoud vraagt. Met de aanpak van de zuivering Haarlem Waarderpolder ontstaat een moderne installatie, als voorbeeld voor de toekomst. De business case maakt ook duidelijk op welke zuiveringslocatie de realisatie van een tweede 4e zuiveringstrap het meest effectief en efficiënt is: Leiden Zuid-West of Haarlem-Waarderpolder. Later nemen we het besluit of op deze locatie ook een grondstoffenfabriek gerealiseerd kan worden, maar dit is afhankelijk van de beschikbare financiën en mogelijke opbrengsten. We werken hiertoe een business case uit uiterlijk in 2023.

Verwaarden van grondstoffen
We gaan door met de fosfaatterugwinning in Duinkerken, maar starten vooralsnog geen eigen grondstoffenfabriek (fosfaat, kaumera, bioplastics). We faciliteren de markt wel wanneer deze een aantrekkelijk perspectief biedt waarmee we grondstoffen kunnen verwaarden.

Flexibiliteit en nieuwe technieken
We bereiden ons voor op de toekomst en onderzoeken nieuwe technieken zoals kleinschalige zuiveringsunits en houden hier in onze beleids- en investeringsstrategie rekening mee.

- **Wij adviseren onze omgeving, verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven indien nodig**

Werkzaamheden van inwoners, overheden en bedrijven kunnen het functioneren van het watersysteem beïnvloeden. Om de negatieve effecten hiervan te voorkomen spelen voorlichting, advisering, vergunningverlening en toezicht en handhaving door Rijnland een cruciale rol. Wij vinden het belangrijk dat Rijnland hier vol op inzet. Eigenaren moeten daarbij beter op hun verantwoordelijkheid worden aangesproken, bijvoorbeeld door het uitvoeren van een diepteschouw of het realiseren van vervangend water.

“We hebben inwoners, bedrijven, medeoverheden en kennisinstellingen nodig om onze leefomgeving klimaat-bestendig in te richten”

2.2 WE WERKEN PROACTIEF SAMEN MET ONZE OMGEVING

ONS DOEL

Betrekken omgeving bij onze wateropgaven

De uitdagingen waar we voor staan kan Rijnland niet alleen aanpakken. We hebben inwoners, bedrijven, medeoverheden en kennisinstellingen nodig om onze leefomgeving klimaatbestendig in te richten en de kosten verantwoord te houden. Bovendien kunnen we zo aansluiten bij het innovatief vermogen en de creativiteit van onze omgeving en vergroten we onze strategische slagkracht.

Vergroten waterbewustzijn

Het creëren van voldoende waterbewustzijn is een belangrijke factor. We ervaren dat onze omgeving onvoldoende doordrongen is van de noodzaak (en/of nog niet bereid is) om ons gebied klimaatbestendig in te richten en dat we hier tegen grenzen aanlopen. Denk aan bodemdaling, woningbouw in laaggelegen gebieden etc. Het is van belang dat alle belanghebbenden de opgaven in het ruimtelijk domein in samenhang bekijken. Ieder vanuit zijn rol, verantwoordelijkheid en met zijn kenmerkende expertise. Dit past ook binnen de ambities van de Omgevingswet die nadrukkelijk van iedereen vraagt om gezamenlijk de fysieke leefomgeving integraal te beschouwen. Het is zaak dat ook onze inwoners en bedrijven weten wat er speelt en dat we hen meenemen in het debat over de toekomst van ons gebied en de inzet die daarvoor nodig is.

ONZE AANPAK

Bevorderen samenwerking en smeden coalities

Uitgangspunt is dat we kijken naar het gebied: wat doen anderen en wat hebben zij nodig. Samen gaan we op zoek naar de beste oplossing. We nemen geen taken en (financiële) verantwoordelijkheden over, maar door slim combineren creëren we maatschappelijke meerwaarde. We stellen ons altijd de vraag of het voordeel en de rekening op de juiste plek belanden. Voorbeelden daarvan zijn de piekberging Nieuwe Driemanspolder (combinatie van piekberging met recreatie), kustwerk Katwijk (combinatie van kustversterking, parkeerkelder en recreatie) en de ontwikkeling van woningbouwlocatie Valkenburg.

Ondernemerschap en creativiteit

Onze omgeving verwacht dat wij brede maatschappelijke belangen meewegen in onze kerntaken, koers, programmering en keuzes. Kunnen we bijvoorbeeld suboptimale ‘wateroplossingen’ voorstellen als die maatschappelijk het

meeste rendement opleveren? En zijn we bereid daaraan mee te betalen? We staan nu voor de uitdaging om dit verder uit te breiden, waarbij leren en experimenteren aan de orde is. We staan daarbij open voor het creëren van maatschappelijke meerwaarde, maar verdelen de kosten op basis van wat de wetgever hierover heeft bepaald.

Gebiedsgericht denken is de sleutel

De uitdaging is om de maatschappelijke (gebieds)opgaven en de daaruit volgende Rijnlandse wateropgaven naadloos op elkaar aan te sluiten. Dit betekent een cultuuromslag van sectoraal naar integraal en gebiedsgericht denken en heeft daarmee een grote impact op onze manier van werken, zowel voor de Rijnlandse organisatie als het bestuur. Dat vraagt ook een andere houding van en samenwerking met onze omgeving.

Brede aanpak

Gebiedsgericht werken, coalities smeden, proactieve samenwerking met de omgeving, van buiten naar binnen werken of waterbewustzijn, staan niet op zichzelf maar zijn delen van onze brede participatieve aanpak. Dit is van groot belang voor de effectiviteit van onze veranderende water-opgave en het draagvlak hiervoor.

Vijf gebieden

In Rijnland zijn vijf verschillende gebieden te onderscheiden met elk hun eigen ontwikkelingen en opgaven.

Elk gebied vraagt een andere aanpak:

1. Leiden regio: Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Zoeterwoude, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg.
2. Groene Hart: Gouda, Nieuwkoop, Bodegraven-Reeuwijk, Waddinxveen, Alphen a/d Rijn, Kaag en Braassem.
3. Amstelland-Meerlanden: Haarlemmermeer, Aalsmeer, Amstelveen (Amsterdam).
4. Kennemerland: Haarlem, Zandvoort, Velsen, Bloemendaal, Heemstede.
5. Bollenstreek: Katwijk, Noordwijk, Hillegom-Teylingen-Lisse, Wassenaar-Voorschoten.

> “Dit betekent een cultuuromslag van sectoraal naar integraal en gebiedsgericht denken en heeft daarmee een grote impact op onze manier van werken.”

ONZE MAATREGELEN

- **We starten een publiekscampagne om water-bewustzijn te bevorderen**
  Speciale aandacht geven we daarbij aan onze inwoners en bedrijven. Ook het bestuur draagt actief bij aan deze campagne. We zijn immers allemaal ambassadeur van het waterschap. We trekken € 100.000,- euro uit om deze publiekscampagne vorm te geven en het benodigde gereedschap te ontwikkelen om het verhaal te kunnen vertellen en het gesprek aan te gaan.

- **We ondersteunen maatschappelijke initiatieven van inwoners, bedrijven en scholen**
  Dit draagt bij aan het maken van een klimaat-robuuste en toekomstbestendige leefomgeving en vergroot het waterbewustzijn. We bieden daarbij de ruimte om de komende vier jaar te experimenteren, te leren en ervaren, waarbij we actief op zoek gaan naar kansen in en met de omgeving. Denk aan de aanleg van groen-blauwe schoolpleinen. De huidige pilot Maatschappelijke Initiatieven en ons beleid recreatief medegebruik zetten we daarbij door.

- **We sluiten aan bij de relevante nationale, provinciale, regionale en lokale trajecten**
  De vorige bestuursperiode hebben we een goede start gemaakt met het onder de aandacht brengen van het waterbelang en de samenwerking met onze omgeving. Denk aan de zorg voor een doelmatige zoetwater-voorziening ook op langere termijn en de zoektocht naar alternatieven wanneer het faciliteren van peilen voor functies niet meer doelmatig is. Op regionaal en provinciaal niveau zijn we nu actief in bijvoorbeeld de provinciale Omgevingsvisies en de regionale samenwerkingsverbanden zoals het Bouwakkoord (Zuid-Holland), de regionale Omgevingsvisie Hart van Holland en de Metropoolregio Amsterdam. Op lokaal niveau zijn we actief met gemeenten in de Strategische Agenda's en de gemeentelijke Omgevingsvisies. We zetten dit door.

- **We gaan gebiedsgericht aan de slag**
  We veranderen de huidige sectorale aanpak van de watergebiedsplannen naar een integrale gebieds-gerichte aanpak, waarbij we onze wateropgaven waar mogelijk koppelen aan de (maatschappelijke)-doelen van onze omgeving. Vanuit de belangen van het waterschap sluiten we aan op de regionale energiestrategieën.

- **We pakken het klimaatdossier proactief op**
  Het is essentieel dat Rijnland het klimaatdossier proactief oppakt vanwege de grote impact van dit dossier op ons werk. Om daar invulling aan te geven stellen we aan het begin van deze bestuursperiode een integrale visie op samen met het algemeen bestuur. Deze visie is zowel inhoudelijk (wat zijn de mogelijke gevolgen en wat betekent dat voor Rijnland), denk aan het scenario extreme neerslag na langdurige droogte, als procesmatig (hoe kunnen we deze uit-dagingen het beste samen met de omgeving aanpak-ken en welke rol moet/kan Rijnland daarin nemen).

- **We pakken het bodemdalingsdossier proactief op en nemen het initiatief voor een pilot in landelijk gebied**
  Een groot deel van Rijnland heeft te maken met de consequenties van bodemdaling, met name in het veenweidegebied. De gevolgen hiervan zijn groot voor bewoners en ondernemers, en variëren van verzakkende panden, wegen en rioleringen tot en met het niet meer optimaal kunnen benutten van gronden voor de land- en tuinbouw, maar ook de uitstoot van CO^2.

  Als waterbeheerder zijn wij een belangrijke medespeler in dit complexe dossier. We zijn dan ook nauw betrokken bij de landelijke en regionale (kennis)programma's. Een mooi voorbeeld daarvan is het samenwerkings-project in Gouda. We vinden het essentieel dat er in ons gebied ook een samenwerkingsproject in het landelijk gebied met de direct betrokkenen wordt opgezet om te werken aan een wenkend perspectief. Rijnland neemt daartoe het initiatief en reserveert hiervoor € 300.000,-.

- **Voorbereiden op de toekomst**
  Onder de vlag 'Waterbedrijven van de toekomst', starten we een discussie met inwoners en politiek, met bedrijven en belangenorganisaties, binnen de grenzen en over de grenzen, nu en in de toekomst. We zoeken antwoorden op de vraag hoe we het wonen, werken, en recreëren in deze delta ook in de toekomst aantrek-kelijk vorm kunnen geven en wat dit betekent voor het werk van Rijnland.

"We zoeken antwoorden op de vraag hoe we het wonen, werken, en recreëren in deze delta ook in de toekomst aantrekkelijk vorm kunnen geven en wat dit betekent voor het werk van Rijnland."

2.3 WE VERBINDEN ONZE KERNTAKEN MET DE NIEUWE TAKEN VAN EEN VERANTWOORDE OVERHEID

ONS DOEL

Rijnland als maatschappelijk verantwoorde overheid voor een leefbare delta

Er komen nieuwe maatschappelijke opgaven op Rijnland af om onze delta leefbaar te houden. Deze opgaven zijn sterk verbonden met ons werk. De watersector raakt immers steeds meer verweven met de opgaven van energie, CO2-reductie, grondstoffen en data. Door de druk op middelen en ruimte moeten functies gecombineerd worden. Water is daarbij vaak de verbindende factor. De digitale transformatie en technologische ontwikkelingen bieden kansen om dit slimmer te doen.

ONZE WERKWIJZE

Integreren nieuwe taken in onze programma’s

Deze nieuwe opgaven landen of moeten nog landen in de reguliere Rijnlandse programma’s. Een aantal van die grote onderwerpen behoeft nog specifiek aandacht en kunnen grote investeringen met zich meebrengen of veel impact hebben op Rijnland. Dit betreft de opkomst van de circulaire economie (van afval naar grondstof), de energietransitie, de digitale transitie en sociaal handelen.

Ondernemerschap en creativiteit

We gaan investeren in (kleinschalige) projecten met een grote spin-off, een heldere business case of een andere herkenbare tegenprestatie. We zijn daarbij nuchter, spaarzaam, maar ook creatief. Zo is het waterschap niet alleen een uitvoerende overheid, maar ook een katalysator voor innovatie en stimuleert publiek-private samenwerking. Een unieke combinatie die noodzakelijk is om met vertrouwen te werken aan de wateropgaven van de 21e eeuw en kosten te beperken, ook op de langere termijn.

ONZE MAATREGELEN

- **We dragen actief bij aan de energietransitie en streven naar energieneutraliteit in 2025**

  Naast beperkte energieopwekking zet Rijnland onverminderd in op energiebesparing. In 2019 of 2020 zal in een bestuurlijk traject de Rijnlandse inzet in de regionale energie-strategieën bepaald worden.

  In 2020 maken we de balans op

  De ontwikkelingen rondom het Klimaatakkoord, maar ook technologie, (landelijk) beleid, en initiatieven

van gebiedspartners (onder andere grote bouwopgave, 'van het gas af'), gaan snel. We zien kansen door een innovatieve en ondernemende rol te spelen in aqua-thermie. In 2020 maken we met het algemeen bestuur de balans op en kijken we of extra inzet nodig is om onze streefdoelstellingen te kunnen halen. We bekijken dan welke ruimte wetgeving en nieuwe technologieën ons bieden.

Innovaties zijn de kansen voor de toekomst

Rijnland wil de energie die in het water is opgeborgen (laten) ontsluiten. Het past de waterschappen om voorop te lopen bij innovaties die aan de waterschapstaken zijn gebonden. Ook Rijnland neemt daarbij haar verantwoordelijkheid. Mooie voorbeelden daarvan zijn blue-energy en warmte uit afval- en oppervlaktewater. Daarom steunt Rijnland actief enkele pilots om de technieken te testen. Rijnland biedt ruimte aan initiatieven van derden.

- **We bepalen onze ambitie voor het thema circulaire economie**

Voor Rijnland zijn pijlers als hergebruik zoetwater, terugwinning grondstoffen en energie (besparing/opwekking) van belang. Aangezien dit dossier nog volop in ontwikkeling is, dient er eerst een goede discussie in ons algemeen bestuur te worden gevoerd. We willen daarbij helder krijgen wat circulaire economie precies is, welke doelen worden nagestreefd, welke verplichtingen er zijn en hoe we daar als Rijnland effectief aan kunnen bijdragen. Dat doen we aan het begin van de bestuursperiode, zodat we snel kunnen bepalen op welke wijze we kunnen bijdragen aan 'Nederland circulair'.

- **Digitale transitie**

De digitale en technische ontwikkelingen die in een razendsnel tempo plaatsvinden hebben grote impact op het werk van Rijnland. Denk aan verregaande automatisering van onze processen, datamanagement, digitale dienstverlening, privacy en informatie-beveiliging. Van belang is dat we op de juiste wijze met deze ontwikkelingen omgaan: snel te handelen waar dat kansen biedt en te anticiperen waar dat nodig is. Net als bij klimaatadapatie en circulaire economie willen wij aan het begin van de bestuursperiode helder krijgen wat de diverse ontwikkelingen precies zijn, wat de invloed daarvan is op Rijnland en welke kansen/bedreigingen zich voordoen. Om daar invulling aan te geven stellen we aan het begin van deze bestuursperiode een integrale visie op in samenwerking met het algemeen bestuur.

- **We zijn een modern waterschap dat in houding en gedrag de maatschappij weerspiegelt**

We doen daarvoor het volgende:

- We kopen maatschappelijk verantwoord in en voldoen aan de afspraken met betrekking tot duurzaam GWW (grond, weg en waterbouw).
- We sturen op een divers medewerkersbestand dat een afspiegeling vormt van de maatschappij en waarvan de competenties aansluiten bij de nieuwe opgaven waar we als waterschap voor staan.
- We bevorderen diversiteit in het bestuur (waaronder vrouw-man-verhouding) door in onze communicatie- en educatie-uitingen en bij de samenstelling van bestuurlijke gremia en werkgroepen, aandacht te hebben voor dit thema.

- We zijn een sociale werkgever en hebben participatiewetmedewerkers en statushouders in dienst.
- We kijken naar de toekomst en leiden elk jaar een ruim aantal trainees en stagiaires op.
- We delen onze kennis, ook internationaal. Door onze samenwerkingsactiviteiten kunnen onze internationale partners profiteren van onze kennis op het gebied van integraal waterbeheer en (water) governance.
- We werken met mensen. Dat betekent dat we weten wie zij zijn. We zijn zichtbaar, betrokken en oplossend aanwezig.
- We bevorderen de 1-loketgedachte zoals bedoeld in de Omgevingswet. We zijn duidelijk welke verantwoordelijkheid Rijnland draagt en welke verantwoordelijkheid een medeoverheid.

"We werken met mensen. Dat betekent dat we weten wie zij zijn. We zijn zichtbaar, betrokken en oplossend aanwezig."

19
ZUIVERINGEN

“Waterzuivering is naast waterveiligheid voor ons topprioriteit.”

2.4 FINANCIËLE KADERS

We voeren een financieel beleid dat betaalbaar en volhoudbaar is, maar ook uitvoerbaar en uitlegbaar

ONS DOEL

- We maken zorgvuldige afwegingen, die uitlegbaar zijn (weloverwogen, uitlegbaar, volhoudbaar)
- We zorgen ervoor dat de lasten betaalbaar blijven: in deze bestuursperiode, in de volgende bestuursperiodes en voor onze (klein)kinderen
- We zorgen ervoor dat de schulden beheersbaar blijven (we in control zijn)

Lastendruk

We streven naar een verantwoorde lastendrukontwikkeling. Dit in de wetenschap dat er veel moet gebeuren. Voor de totale lastendrukontwikkeling (groei belastingopbrengst) denken we daarbij aan een lastendrukontwikkeling van 4,7%-4,7%-1,9%-1,9% in deze bestuursperiode. Waarbij we voor de watersysteemtaak sturen op een gemiddelde lastendrukontwikkeling van max. 2,5% per jaar. Hiervoor lukt het ons om het bestaande beleid van de afgelopen jaren door te zetten om ons watersysteem klimaatbestendig in te richten en aan de slag te gaan met de baggeropgave overig water. Voor de zuiveringstaak laten we meer ruimte om de grote opgaven het hoofd te bieden. Hierdoor lukt het ons om de noodzakelijke grote vervangings- en moderniseringsopgave voor elkaar te kunnen krijgen. Waterzuivering is naast waterveiligheid voor ons topprioriteit.

Schuldpositie

Extra stap

In afgelopen bestuursperiode zijn maatregelen genomen om de schuldenpositie verder te verbeteren. We zetten dit beleid voort, maar willen nu een extra stap zetten. Hoewel het nodig is om miljoenen extra te investeren in de omslag naar preventief onderhoud en de zuiveringstaak, lukt het ons om de schuldpositie in control te houden. Hiertoe brengen we geleidelijk structureel meer projecturen in de exploitatie naar 50% in 2023. Het effect is € 10 miljoen minder schuld in 2024. Meevallers uit de heffingsopbrengst gebruiken we om de schuldenpositie te verbeteren.

Financiële samenvatting

Wat we gaan doen

- Doorzetten huidig beleid
- Vergroten waterbewustzijn
- Versterken beheer en onderhoud waterketen
- Verbeteren schuldenpositie
- Baggeren overige wateren

Indicator	Huidig beleid	Coalitieakkoord
Absolute schuld 2024	€ 710 mln	€ 743 mln
Schuldenpositie < 300%	2027	2027
Aandeel kapitaallasten 2022	34%	34%
Lastendrukontwikkeling 2020-2023	2%-2%-2%-3%	4,7%-4,7%-1,9%-1,9%
Maatschappelijk rendement		gunstiger

Afwegingskader

Verstandige mix van indicatoren

Voor het bepalen van een gezonde, volhoudbare financiële huishouding hanteren we een mix van indicatoren die we in hun onderlinge samenhang bezien. Dat kan betekenen dat één of twee indicatoren 'op rood' staan, mits de andere indicatoren voldoende 'op groen' staan, het gaat om de juiste financiële balans en bestuurlijk draagvlak.

Het gaat daarbij om de volgende set:

A. De omvang van de absolute schuld
   Huidig beleid: hoogste punt € 710 miljoen in 2024. Met de opgaven waar Rijnland voor staat en de wens om de lastendrukontwikkeling geleidelijk te houden, betekent dit dat de schuld in 2024 hoger uitkomt dan bij het huidige beleid, maar dat dit in verantwoorde verhouding staat tot de andere indicatoren.
B. De relatie schuld tot de totale jaarlijkse belasting-opbrengst
   Je kan de schuldenpositie uitdrukken in een percentage door de jaarlijkse belastingopbrengst te delen door de schuld (schuldenpositie = belastingopbrengst/schuld). Huidig beleid: de relatieve schuld moet uiterlijk in 2027 weer gedaald zijn tot onder de 300%. In ons akkoord blijft dit jaartal overeind en is er een verantwoorde verhouding tot de andere indicatoren.
C. Het aandeel kapitaallasten in de exploitatiebegroting
   Bij het huidige beleid is het aandeel rente en afschrijving 2019: 31% en in 2022: 34%. In verband met de bestuurlijke ruimte willen we bewaken dat dit percentage ook na deze bestuursperiode niet verder toeneemt.
D. De ontwikkeling van de tarieven op korte en lange termijn.
E. Maatschappelijk rendement
   Hierbij gaat het om de waarde van de lening/investering voor inwoners en bedrijven in ons gebied: een goede kwaliteit van de leefomgeving (schoon water en droge voeten) en het niet willen nalaten van achterstanden voor een volgende periode / generatie.

We geven het college de opdracht om dit afwegingskader verder uit te werken in een beleidsregel en deze voor te leggen aan het algemeen bestuur.

Overig

Rekenkamercommissie

Wij vinden een rekenkamercommissie een belangrijk instrument. Aan het begin van deze bestuursperiode maken we een doorstart met de rekenkamercommissie.

Kwijtscheldingsbeleid

We zetten ons kwijtscheldingsbeleid door.

Ondergrens reserves

We zetten ons huidig beleid door (5% netto exploitatie vóór egalisatie).

Personele kosten

We geven het college de opdracht de ontwikkeling van personeelslasten kritisch te volgen en toe te zien op het doorvoeren van de € 3 miljoen aan besparingsacties, maar nu niet verder te besparen op het budget, na de stappen die al zijn gezet door het vorige bestuur. Het instrument van een strategisch personeelsplan (SPP) moet verder worden ontwikkeld om ons personeelbestand te diversifiëren om een afspiegeling te zijn van de maatschappij en ons klaar te maken voor de toekomst. Vast personeel boven inhuur heeft de voorkeur, maar een zekere flexibele schil is noodzakelijk.

BESTUURSAGENDA

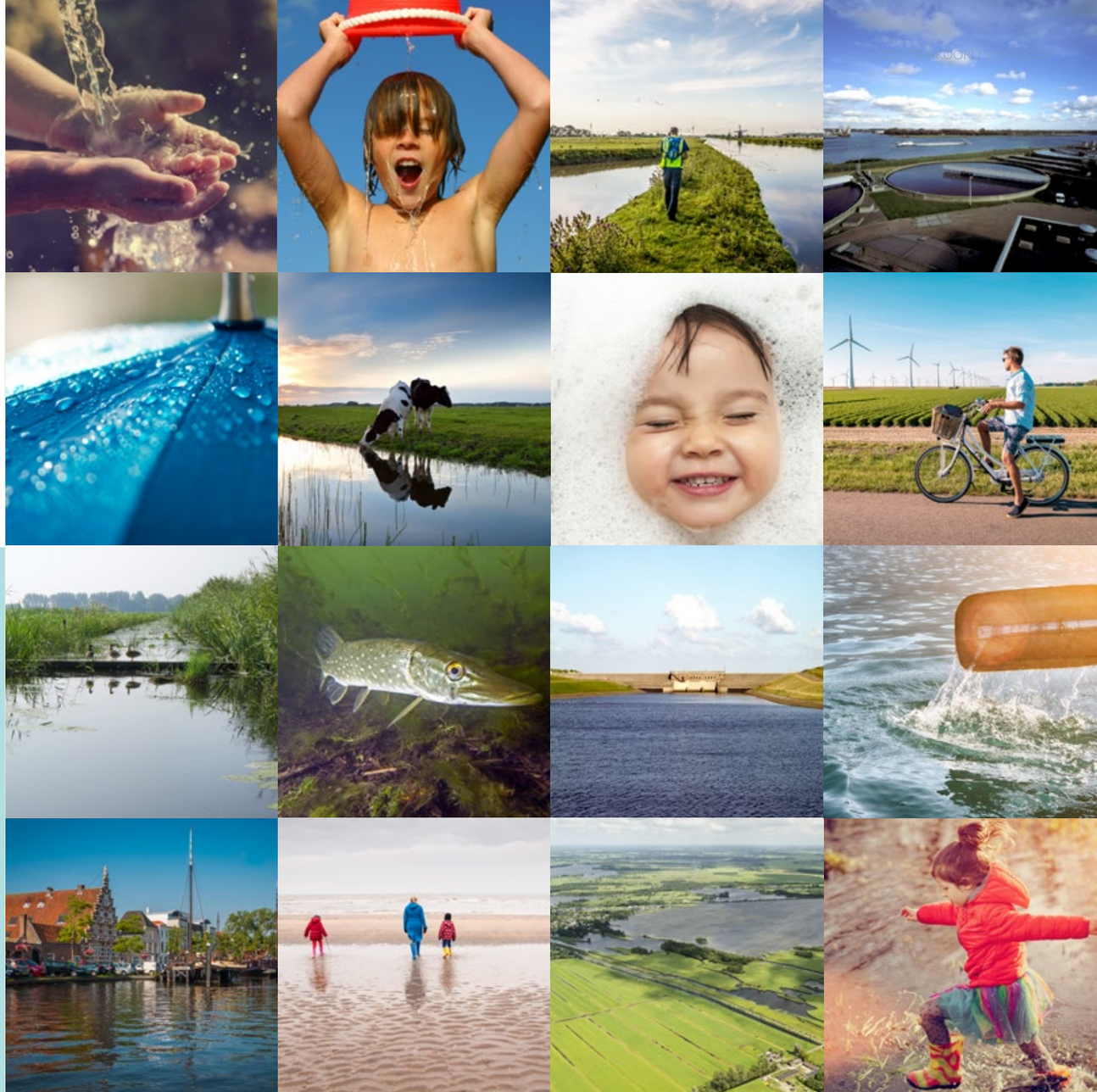
We geven het college de opdracht deze agenda verder uit te werken en in het najaar voor te leggen aan de VV, met zes prioriteiten: Financiën, Waterbewustzijn, WBP6, KRW en biodiversiteit, Oeververdedigingen, en Omslag onderhoud assets.

Thema	Activiteit	Planning
		2019
Financiën	Uitwerken afwegingkader schuldpositie en financiële gezondheid	Q4 2019
Waterbewustzijn	Plan van aanpak en instrumentarium t.b.v. publiekscampagne	Q4 2019
WBP6	Vertaling omgevingsgericht Rijnland in waterbeheerprogramma	Start Q4 2019 – vaststelling 2021
		2020
KRW en biodiversiteit	Vaststellen doelen en maatregelenpakketten (3e periode) KRW i.c.m. met biodiversiteit	KRW Q2 2020 Biodiversiteit 2020
Oeververdedigingen	Visieontwikkeling, inclusief standpuntbepaling	Q2 2020
Omslag onderhoud assets	LTAP en risicomatrix uitwerken om meetbare omslag naar preventief onderhoud te maken	Q2 2020
Klimaatadaptatie	Opstellen integrale visie, samen met bestuur via BOB-systematiek	2020
Circulaire economie	Opstellen integrale visie, samen met bestuur via BOB-systematiek	2020
Digitale transitie	Opstellen integrale visie, samen met bestuur via BOB-systematiek	2020
Energietransitie	Opmaken balans en kijken of extra inzet nodig is om doelstellingen te kunnen halen	2020
Bodemdaling	Starten initiatief voor pilot landelijk gebied als wenkend perspectief alternatieve gebruiks-functies	2020

Thema	Activiteit	Planning
		2021
Baggeren overig water	Ontwikkelen instrumentarium voor baggeren overig water in stedelijk en landelijk gebied op basis van praktijkproef	2021
Omgevingswet	Aansluiten op digitaal stelsel Omgevingswet	2021
		2022 en 2023
Omgevingswet	Waterschapverordening	2023
Waterketen - 4e zuiverings-trap	Besluit locatie tweede locatie 4e zuiveringstrap	2023
Waterketen - Grondstoffen-fabriek	Afgeronde businesscase	2023

BOB-systematiek:
Een bestuursmodel waarin we onze plannen beeld-vormend, opinievormend en besluitvormend bespreken in het algemeen bestuur. Zo komen we van een brede blik tot een goed doorleefd en breed gedragen eindproduct.

“Water is de verbindende factor”

COLOFON

Dit is een uitgave van het
Hoogheemraadschap van Rijnland.
juni 2019

www.rijnland.net

Grafisch ontwerp: Ratio Design

Hoogheemraadschap van
Rijnland